b. *câmpuri abstracte* care cuprind nume de afecte.

Ultimul capitol priveşte o valorificare mai eficientă a definiţiilor lexicografice după modele de interpretare a sensului. O altă direcţie (care anticipează semantica contrastivă) priveşte comparaţia aceluiaşi câmp cu cel corespunzător din alte limbi. Astfel, se analizează câmpul numelor de rudenie în diverse limbi şi câmpul numelor de culori în română, franceză şi engleză. În acelaşi ultim capitol, autoarea se ocupă de analiza manualelor şcolare asupra cărora operează o serie de corecturi importante şi oferă sugestii pertinente pentru învăţarea lexicală.

Lucrarea doamnei profesor Angela Bidu Vrănceanu se constituie într-o lectură complexă, o carte care se citeşte cu creionul în mână şi care se adresează unui public larg alcătuit în mare parte din filologi (incluzând aici studenţi, masteranzi, doctoranzi, profesori din învăţământul preuniversitar şi universitar) şi tuturor acelora care ar trebui să scrie şi să vorbească corect româneşte.

Cenac Oana Magdalena, Universitatea „Dunărea de Jos", Galaţi

* * *

✧ **DICTIONARIUM VALACHICO-LATINUM. Primul dicţionar al limbii române**. Studiu introductiv, ediţie, indici şi glosar de Gh. Chivu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008. 391 p.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" din Bucureşti a editat, în cadrul unui proiect de publicare a monumentelor scrisului vechi românesc, un volum consacrat primului dicţionar original cu baza română, intitulat *Dictionarium valachico-latinum*, care se alătură ediţiei primei gramatici a limbii române, scrisă în latină, *Institutiones linguae valachichae*, tipărită prin grija aceleiaşi instituţii la Editura Academiei Române.

Numit de-a lungul timpului, de la descoperirea lui de către B.P.Hasdeu, în 1871, în biblioteca de la Pesta, *Anonymus Lugoshiensis*, apoi *Anonymus Caransebesiensis*, şi mai aproape de zilele noastre, *Anonymus Banatensis*, manuscrisul dicţionarului a fost în atenţia unor importanţi filologi din sec. al XX-lea, Grigore Creţu, Nicolae Drăganu, Francisc Király, preocupaţi de paternitatea scrierii, datarea şi localizarea manuscrisului.

Actuala ediţie ştiinţifică a manuscrisului aflat la Biblioteca Universităţii „Eötvös Loránd" din Budapesta, a fost realizată, după o muncă de cercetare de aproape două decenii, de profesorul Gh. Chivu de la Universitatea din Bucureşti. Prezenţa unor nume de primă mărime în filologia şi lingvistica din România, Lucia Wald, Cristina Halichias şi Alexandru Mareş, în calitate de referenţi oficiali, garantează calitatea deosebită a ediţiei.

Studiul filologic şi studiul lingvistic asigură cititorului informaţia detaliată asupra existenţei manuscrisului şi a importanţei lui pentru istoria culturii scrise româneşti. În urma analizei bibliografice a textului şi prin apelul la critica internă, cercetătorul stabileşte punctul său de vedere asupra localizării – zona Caransebeşului; asupra datării – alcătuit în jurul anului 1650, contemporan cu prima versiune românească a *Lexiconului* lui Pamvo Berânda, transcris de Mardarie Cozianul (1649), fapt ce probează circulaţia modelelor culturale în spaţiul românesc în cursul secolului al XVII-lea şi existenţa, în Banat, a unei influenţe certe a culturii latine; asupra paternităţii dicţionarului – un intelectual anonim din secolul al XVII-lea, care, *„alături de alţi învăţaţi, traducători, prelucrători sau simpli copişti [....] a utilizat scrisul cu litere latine în manieră ortografică maghiară"(p.29)*. Modelul principal al primului dicţionar românesc original trebuie să fi fost opera lui Albert Szenczi Molnar, *Lexicon latino-greco-hungaricum.*

BDD-R167 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.239 (2026-11-05 10:52:47 UTC)

Destinat prezentării detaliate a vocabularului limbii române cu ajutorul glosării prin latină, *Dictionarium valachico-latinum* înregistrează, în cele 5325 de intrări, cel mai mare număr de termeni cunoscut din scrierile anterioare anului 1700; se remarcă corpusul bogat de regionalisme provenite din maghiară sau sârbă, glosele latineşti la câteva articole, care atestă utilizarea unor termeni de uz general consideraţi dispăruţi din secolul anterior, precum şi înregistrări ce reprezintă prime atestări sau permit coborârea în timp a datărilor deja cunoscute. Concluzia studiului filologic insistă asupra importanţei studierii manuscrisului *„pentru cunoaşterea evoluţiei scrisului literar într-o zonă culturală în care conştiinţa latinităţii limbii române a avut de timpuriu manifestări semnificative." p.35).*

Studiul lingvistic, realizat de un foarte bun cunoscător al istoriei limbii române literare, evidenţiază structura specială a textului dicţionarului, influenţată de modelul lexicografic latin, precum şi competenţa lingvistică remarcabilă a învăţatului bănăţean care s-a străduit să găsească soluţii de adaptare a grafiei latine maghiarizate pentru scrierea limbii române, să distingă omonimele, să sublinieze bogata relaţie sinonimică prin utilizarea aceleiaşi glose latineşti pentru mai multe cuvinte titlu.

Această ultimă şi modernă ediţie a *Dicţionarului*, a cărui valoare filologică şi lingvistică a fost evidenţiată, aşa cum am văzut , prin cele două studii amănunţite ale editorului, cuprinde, alături de textul propriu-zis, note pe marginea transcrierii şi a formei actuale a manuscrisului; un index exhaustiv al cuvintelor, formelor, locuţiunilor şi sintagmelor înregistrate, care permite o mai rapidă descoperire a informaţiei lingvistice existente în dicţionar; un glosar detaliat în care se găsesc cuvinte, forme şi fonetisme dispărute din limba literară actuală sau utilizate dialectal; facsimilele oferă celor interesaţi date despre original. Oricare dintre părţile acestei ediţii critice dezvăluie calităţile de filolog şi lingvist ale realizatorului ei.

Doina Marta Bejan, Universitatea „Dunărea de Jos" din Galaţi

* * *

✧ **Eugeniu Coşeriu**, ***Omul şi limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii şi lingvistică generală***, Antologie, argument şi note de Dorel Fînaru, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" Iaşi, 2009, 465 p.

Pentru cei preocupaţi de limbajul în complexitatea sa, dar şi pentru cei interesaţi de fenomenul cultural *in genere*, evenimentul editorial al anului 2009 ar trebui să-l constituie apariţia cărţii lui Eugeniu Coşeriu, *Omul şi limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii şi lingvistică generală*, Antologie, argument şi note de Dorel Fînaru (Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" Iaşi, 2009, 465 p.) [1]. Proiectul de publicare într-un singur volum a 16 studii [2] coşeriene este unul foarte ambiţios, întrucât uneşte şi eforturile a peste 20 de traducători [3] (din centrele universitare din Suceava, Iaşi, Cluj şi Bucureşti), mulţi dintre ei buni cunoscători ai operei coşeriene. Sunt adunate aici (după un plan convenit chiar cu E. Coşeriu, pe vremea când savantul participa la simpozionul ce-i poartă numele, organizat de Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava) texte fundamentale, devenite clasice în lumea lingviştilor: *Lingvistica generală, teoria limbajului, filozofia limbajului*; *Omul şi limbajul său*; *Limbajul între **physei** şi **thesei***; *Universaliile limbajului şi universaliile lingvisticii*; *Semn, simbol, cuvânt*; *Limbajul şi înţelegerea existenţială a omului actual*; *Teze despre tema «limbaj şi poezie»*; *Creaţia metaforică în limbaj*; *Determinare şi cadru*; *Logicism şi antilogicism în gramatică*; *Logica limbajului şi logica gramaticii*; *Semantica, forma interioară a limbajului şi*

BDD-R167 © 2009 Editura Europlus
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.239 (2026-11-05 10:52:47 UTC)